

Jeffrey D. Sachs, Columbia Üniversitesi'nde Ekonomi Profesörü ve Yeryüzü Enstitüsü Direktörü'dür. Ayrıca Birleşmiş Milletler Genel Sekreteri'nin Binyıl Kalkınma Hedefleri konusunda Özel Danışmanıdır.

Prof. JEFFREY D. SACHS

Yeni bir dünya için **Dünya Bankası**

Wall Street'ten veya ABD politikasından gelecek bir Dünya Bankası lideri, karmaşık kalkınma sorunları için yaratıcı çözümlere ihtiyaç duyan bir gezegen için ağır bir darbe olur. Banka'nın birinci günden itibaren, sürdürülebilir kalkınmanın büyük zorluklarıyla baş etmeye hazır, usta bir profesyonele ihtiyacı var.

Dünya bir yol ayrımında. Küresel toplum ya yoksulluk, kaynakların azalması ve iklim değişikliği ile mücadele etmek için bir araya gelecek ya da kaynaklar için savaşların, siyasi istikrarsızlığın ve çevresel yıkımın ortaya çıkması ile yüzleşecek.

Dünya Bankası, iyi yönetilmesi durumunda, bu tehditleri ve getireceği riskleri giderme konusunda kilit bir rol oynayabilir. Banka'nın 187 üye ülkesi, görev süresi Temmuzda dolacak olan Robert Zoellick'in yerine yeni bir başkan seçerken, bahar aylarında küresel riskler bu yüzden çok yüksek olacak.

Dünya Bankası, ekonomik kalkınmayı özendirmek için 1944'te kuruldu, şimdi ise hemen hemen her ülke Banka'nın üyesi. Merkezi görevi, küresel yoksulluğu azaltmak ve küresel kalkınmanın çevre açısından sağlıklı ve sosyal açıdan herkesi içerecek şekilde olmasını sağlamak. Bu hedeflere erişmek yalnızca milyarlarca insanın hayatını iyileştirmekle kalmaz, aynı zamanda yoksulluk, açlık ve kıt kaynaklar için mücadelelerin yol açtığı şiddetli çatışmaların da önüne geçer.

DÜNYA BANKASI'NIN YAZILI OLMAYAN KURALI

Amerikalı yetkililer, Dünya Bankası'nı geleneksel olarak Amerika Birleşik Devletleri dış politikasının ve ticari menfaatlerinin bir uzantısı olarak görmüştür. Pennsylvania Bulvarı üzerindeki Banka, Beyaz Saray'dan yalnızca iki blok mesafede olunca, ABD için bu kurumda egemen olmak çok kolay olmuştur. Brezilya, Çin, Hindistan ve birtakım Afrika ülkeleri dâhil pek çok üye, artık daha fazla ortaklığa dayanan liderlik ve herkes için işleyen gelişti-rilmiş bir strateji konusunda seslerini yükseltiyor.

Banka'nın kuruluşundan bugüne kadar her

yeni başkanı ABD hükümetinin ataması, yazılı olmayan bir kural oldu. 11 başkanın hepsi de Amerikalı idi ve bir tanesi bile Banka'nın asıl sorumluluğu olan ekonomik kalkınma konusunda uzman değildi veya yoksullukla mücadele ya da çevresel sürdürülebilirliği özendirme kariyerleri yoktu. ABD, bunların yerine, muhtemelen Banka'nın politikalarının ABD'nin ticari ve siyasi çıkarlarına uygun olmasının sağlanması için, Wall Street bankerlerini ve politikacıları seçti.

Ancak bu politika ABD için geri tepiyor ve dünyaya ağır şekilde zarar veriyor. Tepe yönetimindeki stratejik uzmanlık eksikliği yüzünden, Banka'nın net bir yönü bulunmuyor. Çoğu proje, sürdürülebilir kalkınma yerine, ABD şirketlerinin menfaatlerine hizmet etti. Banka, pek çok kalkınma projesi başlattı fakat çok az küresel sorunu çözebildi.

Banka'nın lider kadrosu, uzun süre boyunca en yoksul ülkeler ve kendi en yoksul vatandaşları için son derece uygunsuz olan ABD kavramlarında diretti. Örneğin Banka 1990'larda patlama gösteren AIDS, tüberküloz ve sıtma salgınlarında tamamen çuvalladı ve bu salgınları önlemenin ve milyonlarca hayat kurtarmanın gerektiği yerlere yardım götüremedi.

Daha da kötüsü, sağlık hizmetleri için kullanıcı ücretleri ve "maliyet karşılama" uygulamasını savunarak, hayat kurtaran bakım hizmetlerini, onlara en çok ihtiyaç duyan en yoksul kesimin erişiminin dışında bıraktı. 2000 yılındaki Durban AIDS Zirvesi'nde, bu hastalıklarla mücadele için (Dünya Bankası'nın görevini yerine getirmemesi nedeniyle) yeni bir "Küresel Fon" kurulmasını önermiştim. AIDS, Tüberküloz ve Sıtma ile Savaş Küresel Fonu, gittikçe gelişti ve o zamandan bu yana milyonlarca hayat kurtardı, yalnızca Afrika'da sıtmadan kaynaklanan ölümler en az yüzde 30 oranında azaldı.

DÜNYA BANKASI'NIN OLMASI GEREKEN ÖNCELİKLERİ

Banka benzer şekilde küçük çiftçileri destekleme ve entegre kırsal kalkınmayı Afrika'nın, Asya'nın ve Latin Amerika'nın yoksulluk çeken taşra kesimlerinde daha genel olarak özendirme konularındaki kritik fırsatları kaçırdı. 1985 ile 2005 arasındaki 20 yıl boyunca, küçük arazi sahiplerine, yoksulluk çeken asgari geçim peşindeki çiftçilerin randıman almasını ve yoksulluklarını kırmasını sağlayan, başarısı kanıtlanmış hedef desteğin kullanılmasına direndi. Banka, daha yakın zamanda küçük çiftçilere yönelik desteğini artırdı fakat hâlâ verebileceği ve vermesi gereken çok fazla destek var.

Banka'nın personeli son derece profesyonel ve sığ ABD menfaatleri ile bakış açılarından kurtarılacak olsa çok daha fazlasını başarabilirdi. Banka'nın dünyanın geleceğini şekillendirecek kilit alanlardaki ilerlemenin katalizörü olacak potansiyeli bulunuyor. Öncelikleri arasında zirai verimlilik, sürdürülebilir kalkınma için bilişim teknolojilerinin harekete geçirilmesi, düşük karbonlu enerji sistemlerinin kullanılması ve herkes için kaliteli eğitim yer almalı ve yeterince hizmet götürülemeyen yüz milyonlarca öğrenciye erişmek için yeni iletişim şekillerine daha fazla dayanmalı.

Banka'nın faaliyetleri hâlihazırda bütün bu alanlara değiniyor, fakat hiçbirisinde etkin bir şekilde liderlik yapamıyor. Personelinin mükemmelliğine karşın, Banka, etkin bir değişim aracı olmak üzere yeterince stratejik veya kıvrak davranmıyor. Banka'nın rolünü doğru kulvara sokmak, tepede uzmanlık gerektiren zor bir iş olacak.

En önemlisi, Banka'nın yeni başkanının, baskı yapan kalkınma meseleleri yelpazesinde birinci elden profesyonel deneyime sahip olması gerekli. Dünya, statükoyu kabul etmemelidir. Yine Wall Street'ten veya ABD politikasından gelecek bir Dünya Bankası lideri, karmaşık kalkınma sorunları için yaratıcı çözümlere ihtiyaç duyan bir gezegen için ağır bir darbe olur. Banka'nın birinci günden itibaren, sürdürülebilir kalkınmanın büyük zorluklarıyla baş etmeye hazır, usta bir profesyonele ihtiyacı var.

Telif Hakkı: Project Syndicate, 2010.
www.project-syndicate.org

Banka'nın dünyanın geleceğini şekillendirecek kilit alanlardaki ilerlemenin katalizörü olacak potansiyeli bulunuyor. Öncelikleri arasında zirai verimlilik, sürdürülebilir kalkınma için bilişim teknolojilerinin harekete geçirilmesi, düşük karbonlu enerji sistemlerinin kullanılması ve herkes için kaliteli eğitim yer almalı…